

Gavra Mandil o sebi i svojoj obitelji:

Uvijek sam bio pod velikim stresom da ne napravim pogrešku. (...)

Da život svojih roditelja ne učinim još težim nego što već jest. I više od toga: osjećao sam se stvarno odgovornim za Beba (svoju mlađu sestru Irenu), brinuo sam se o njoj. Bila je dvije godine mlađa od mene i ustvari još beba (...). Roditelji su mi (...) rekli: „Ti si se rodio već odrasli.“

Iz svjedočenja Gavre Mandila
Arhiv Yad Vashema 03.11543, vrpca br. VT-2652, str. 25f. (hebrejski)

Gavra Mandil o svome zanimanju fotografa

Uz odobrenje Memorijalnog muzeja holokausta SAD-a, Washington DC, fotografija 08212

Fotografiranje nije tek zanimanje i izvor prihoda za obitelj (...). Dugujem svoj život crno-bijelim fotografijama. Fotografija dvoje nasmiješene djece u blagdanskoj odjeći ispred božićnog drvca bila je mnogo uvjerljivija no tisuće riječi i krivotvoreni dokumenti kada smo je pokazali njemačkom oficiru SS-a koji je povjerovao da smo čistokrvni kršćani (...).

Atwan, Shachar. "An Engine for Homegrown Creativity," *Haaretz*, Oct 21, 2011 (<http://www.haaretz.com/israel-news/an-engine-for-homegrown-creativity-1.391263>)

Dolazak u Albaniju

U ljeto 1942. svi židovski zatvorenici bili su protjerani s Kosova i prevezeni u Albaniju koja je bila i pod kontrolom Italije. Obitelj je otišla u Kavajë gdje je Gavrin otac ponovno počeo raditi.

U rujnu mi je bio rođendan i tada sam krenuo u prvi razred. Stvarno, išao sam u prvi razred sa svim drugim Albancima i u školi su me upisali kao Muslimana pod imenom Ibrahim Mala. Išao sam u džamiju gdje sam naučio muslimanske molitve, i još uvijek ih znam napamet jer sam ih lako naučio i svidjele su mi se. (...) Kad smo krenuli na vjeronauk učiteljica je rekla: „Svi Muslimani, ustanite i stanite ovdje u red, jedan iza drugoga.“ Pa su svi Muslimani ustali i stali u red jedan iza drugoga. „Svi Kršćani, ustanite i stanite u red,“ a ja sam ostao sjediti. „Ibrahim, što si se zamislio?“ „Oh, oprostite.“ „Trči u svoj red!“ I tako sam potrčao u red u kojem su bili Kršćani. Sjetio sam se da smo napustili Beograd s lažnim ispravama (s lažnim imenima, kao Kršćani), a onda mi je sinulo: NE, ovdje idem u džamiju (...) „Što je s tobom Ibrahim? Potpuno si zbunjen?“ „Ne, ne, ja sam Musliman.“ (...)

Nemoj napraviti pogrešku, nemoj se zbuniti, nemoj upasti u stupicu. Nisam to shvaćao previše ozbiljno, a i bilo je nešto poput igre. Samo se nemoj zbuniti i napraviti pogrešku, jer znao sam – ne daj bože – takva pogreška bi moje roditelje stajala života...

Razred Gavre Mandila u mjestu Kavajë u Albaniji, 1942.
Gavra je broj 30 u desnom donjem uglu fotografije.

Uz odobrenje Memorijalnog muzeja holokausta SAD-a,
Washington DC, fotografija 08216

Novi početak za 12-godišnjeg Gavru u Izraelu

U početku mi je bilo teško učiti i naći svoje mjesto u razredu među djecom – dok nisam shvatio i razumio gdje sam (...). Iznenada se jednog dana, bez da sam tako odlučio, u meni dogodila promjena. Odjednom (...) sam poželio biti kao svi ostali (...). I onda sam se počeo neprimjereno ponašati, pa sam na jedan nastavni sat na kojem je bio učitelj s kojim smo se uvijek ismijavali donio neku vrstu žabice koja je radila kliklave zvukove. Stavio sam je pod nogu i tjerao da klikće. Učitelja je to (...) potpuno izludilo, a nije znao tko radi tu buku. Izveo je iz klupa pola razreda oko mene, ali na mene nije sumnjao – ne može to biti on, ovaj mali slabićak, novopridošli ne bi takvo što učinio. Na kraju je rekao: „Dosta, odustajem. Recite mi, tko je.“ I ja sam ustao. Bio je tako iznenađen! Dobio sam strogu opomenu i poslali su me ravnatelju škole. Ravnatelj mi je rekao: „Čestitam, prilagodio si se. Sad si kao svi drugi!“

Iz svjedočenja Gavre Mandila

Arhiv Yad Vashema 03.11543, vrpca br. VT-2652, str. 52f. (hebrejski)

Otvorenje Gavrinog fotografskog studija u Tel Avivu, 1962.

Neomi i Gavra Mandil – fotograf Gavra Mandil, u ime Studija Gavra

Doseljenje u Izrael

Kad je osnovana Država Izrael 1948. godine, Mandilovi su se odlučili doseliti u Izrael. U početku su planirali da im se Refik pridruži, no on je na kraju odlučio ostati u Albaniji kako bi izbjegao komplikacije za svoju obitelj.

Kad je osnovana Država (Izrael) otac mi je rekao: (...)

„Ići ćemo u zemlju Židova. Ako sad postoji židovska država mi trebamo u njoj živjeti. Da je ova država postojala prije Šoe, Šoe se ne bi dogodila.“

Iz svjedočenja Gavre Mandila

Arhiv Yad Vashema 03.11543, vrpca br. VT-2652, str. 43. (hebrejski)

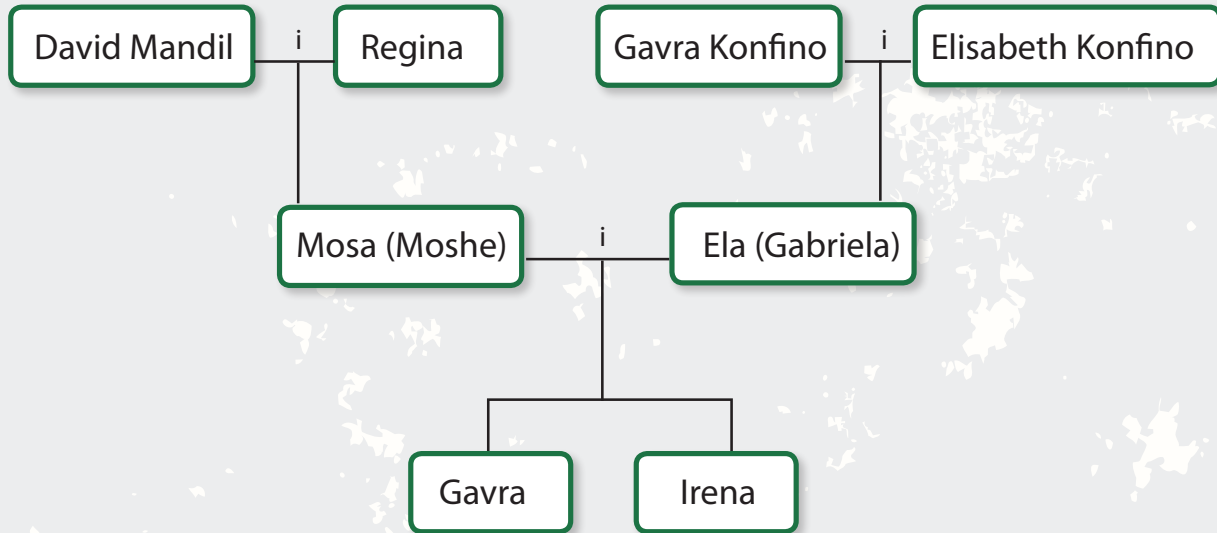
Gavra Mandil o sebi

Nešto od fasade, koju sam godinama gradio za sebe da bih bio „veći Izraelac od Izraelaca“, otpalo je. Možda su godine učinile svoje, a obitelj i uspjesi u različitim područjima doprinijeli su procesu u kojem sam se „sjedinio sa samim sobom“ – i čak postao ponosan na svoje jugoslavenske korijene.

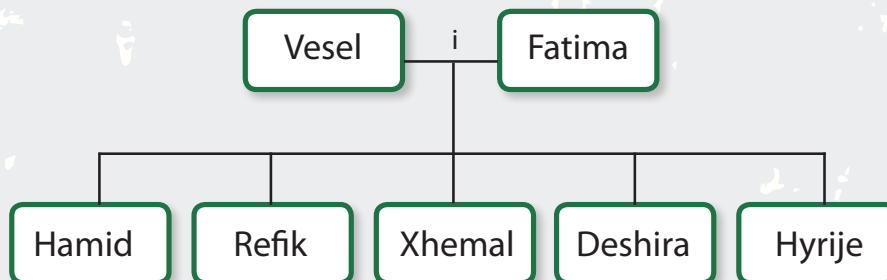
Iz online izložbe Yad Vashema „Moja domovina.“
(http://www.yadvashem.org/yv/en/exhibitions/my_homeland/about_mandil.asp)

OBITELJSKO STABLO

Obitelj Mandil

Obitelj Veseli

Dominacija nacistička u Evropi 1938.-1942.

